

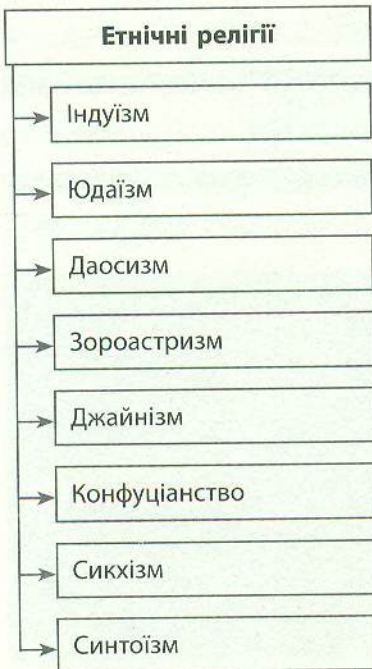
Коштовний камінь не можна відполірувати без тертя. Також і людина не може стати успішною без достатньої кількості важких спроб.

Конфуцій, давньокитайський філософ і політичний діяч

§ 1. Загальні специфічні ознаки національних релігій

Які національні релігії вам відомі? У чому полягає їхня головна відмінність від світових релігій?

НАЦІОНАЛЬНІ (ЕТНІЧНІ) РЕЛІГІЇ

1. Національні релігії: географія та історія виникнення

Релігії (філософії, етико-політичні вчення, форми суспільної свідомості, світоглядні ідеології), що зародилися та сформувалися в культурі одного народу, називаються національними (етнічними). Серед них вчені виділяють язичницькі, у яких неможливо вказати засновника (пророка), наприклад, індуїзм (зародився на межі II—I тис. до н. е.), джайнізм (VI—V ст. до н. е.), синтоїзм (VI—VII ст.), та «вчительські», наприклад, юдаїзм (XV ст. — 621 р. до н. е.), конфуціанство (VI—V ст. до н. е.), даосизм (VI—V ст. до н. е.).

Ми вже згадували про відсутність єдиної класифікації для впорядкування різноманітня релігій, що зараз існують у світі. Уже відомі релігії і ті, про які йтиметься далі, настільки різні, що не мають єдиних (уніфікованих) положень і підходів для система-

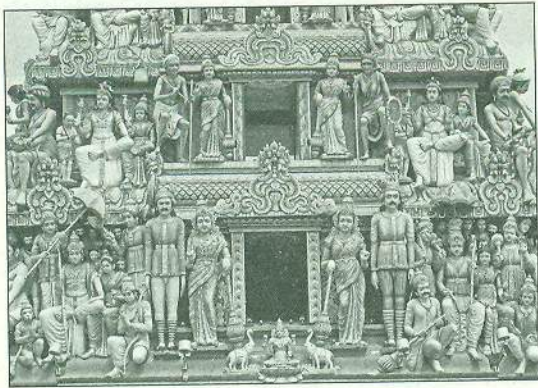
Символи юдаїзму: 1) зірка Давида; 2) зірка Давида на руїнах синагоги в Капернаумі (місто на березі Галілейського моря, засноване близько 2600 років тому), Ізраїль; 3) менора — семисвічник

тизації. Ми обрали географічний підхід до класифікації релігій, наявних на сучасному етапі розвитку людства, що враховує історичні та генетичні зв'язки між ними. Отже, як серед світових, так і серед національних (етнічних) релігій виділимо «західні» — юдаїзм і «східні», яких сформувалося значно більше: індуїзм, джайнізм, сикхізм, даосизм, синтоїзм, конфуціанство та інші. Можна ще виділити етнічні релігії Південної Америки, Африки, Австралії та Океанії.

Одна з найдавніших національних (етнічних) монотеїстичних авраамічних релігій світу — юдаїзм — дістала назву від численного **єврейського** племені юдеїв, що мешкало в Південно-Західній Азії. У II тис. до н. е. це була західна частина Фінікії від долини річок Євфрат і Йордан до берегів Середземного моря. Сьогодні тут розташовані країни Сирія, Ліван, Ізраїль та Йорданія. Найвідомішими прихильниками юдаїзму ранніх історичних часів є біблійні царі Давид і Соломон (його син).

Півострів Індостан у різні часи населяли різні народності, у середині яких розвивалися численні релігійні практики. Найпоширеніші з них — індуїзм, джайнізм, сикхізм, які попри тривалий час існування та значну кількість прихильників так і залишилися національними (етнічними).

Індуїзм, «вічна релігія», або «вічний шлях», — третя за кількістю вірян у світі (після християнства та ісламу). Вона не належить

Численні боги індуїзму. Храм Шрі-Маріамман у Сінгапурі

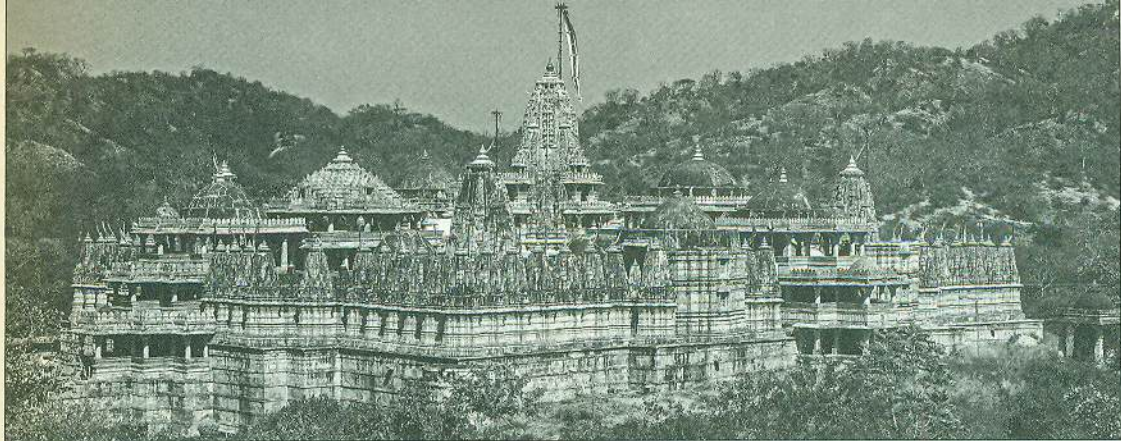

Архітектура індуїстського храмового комплексу Акшардхам у Делі, Індія

до світових, хоча вже давно вийшла за межі території свого виникнення (долина річки Інд часів Харапської цивілізації, 2600—1900 рр. до н. е.). Сьогодні, крім Індії та Непалу, прихильники індуїзму становлять значну частину населення Бангладеш, Індонезії, Пакистану, Малайзії, Сінгапуру, Шрі-Ланки та інших країн. Із країни в країну релігія мігрує разом з індусами, які її сповідують.

Джайнізм як суміш індуїзму та буддизму є релігійно-філософським містичним одкровенням, у якому людина шляхом самовдосконалення досягає **нірвани**. Його основою є віра в низку перероджень. Джайнізм виник раніше за буддизм. Його також заснував син царя. Царевича звали Махавіра (ще відомий під іменами Вардгаман, Віра, Вірапрабгу, Санматі, Атівіра, Гнатпутра тощо). Він зрікся світу та створив свою духовну громаду. Ці події відбулися приблизно за часів Гаутами Будди в межах сучасного штату Біхар. Як і інші релігійні вчення, поширені в межах півострова Індостан, джайнізм вплинув на розвиток духовної культури Індії, формування етичних поглядів індійців, але, на відміну від буддизму, залишився в межах Індії.

Сикхізм (у перекладі — «релігія учнів») зародився на межі XV—XVI ст. у північно-західній частині Індії, на території сучасного Пенджабу, серед народу пенджабі. Він ґрунтується на рівноправ'ї

Джайнський храм Ранакпура в Раджастані, Індія

чоловіка й жінки для всюдисущого Бога. Ця релігія відома жорстокими методами боротьби за свободу та вільне віросповідання. Представників сикхізму вирізняє презирство до смерті, тому сикхи завжди були бажаними солдатами у складі будь-якої армії.

Найпоширенішими в Китаї є конфуціанство, даосизм і буддизм. Однак усі ці релігії (філософії) виникли (або потрапили на терени сучасного Китаю) набагато пізніше за утворення тут умовно єдиного китайського етнокультурного суспільства й державності на ґрунті давніх вірувань, що існували не одне тисячоліття. Перше повноцінне державне утворення під назвою Шан-Інь сформувалося на цих землях приблизно в XVII—XI ст. до н. е.

Даосизм — багатогранне поняття, що вміщує філософію, релігію та спосіб життя. Філософська складова даосизму, імовірно, сягає корінням стародавньої школи Дао, легендарного сучасника Конфуція, мудреця Лао-цзи («старий учитель») та орієнтована

Джатіндерпал Сінгх (Лев), гвардієць-сикх королівської гвардії короля Великої Британії у традиційному тюрбані замість ведмежої шапки

Даосизм, гімнастика ушу